

ΕΚΘΕΣΗ ΑΥΤΟΨΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΣΤΗΝ ΛΕΡΟ

Ο Συνήγορος του Πολίτη, ενεργώντας στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του κατά το άρθρ. 103 παρ. 9 του Συντάγματος και το άρθρ. 4 παρ. 5 του Ν. 3093/2003 (ΦΕΚ Α'10/22.01.2003), καθώς και τις διατάξεις του αρθρ.23 παρ.6 Ν.3907/2011 (Α'7) «*Οι διαδικασίες της απομάκρυνσης υπόκεινται σε σύστημα εξωτερικού ελέγχου, που λειτουργεί με μέριμνα της Ανεξάρτητης Αρχής "Συνήγορος του Πολίτη"*» και των άρθρων 2 και 4 του Ν.4228/2014 «*Κύρωση του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και άλλων μορφών σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών*» (Α'7) δυνάμει των οποίων ο Συνήγορος ως Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης «*διενεργεί επισκέψεις σε όλους τους χώρους στέρησης της ελευθερίας, με ή χωρίς προηγούμενη ενημέρωση των αρμοδίων αρχών που προΐστανται των χώρων αυτών*», αποφάσισε τη διενέργεια αυτοψίας στους χώρους κράτησης και υποδοχής στην Λέρο.

Ειδικότερα:

Στις 24 Ιουνίου 2015 κλιμάκιο του Συνηγόρου του Πολίτη, αποτελούμενο από τους Μανώλη Λασκαρίδη, Γιάννη Μπούτσελη και Δημήτρη Χορμοβίτη, ειδικούς επιστήμονες της Ανεξάρτητης Αρχής, πραγματοποίησε αυτοψία σε χώρους προσωρινής στέγασης ή κράτησης αλλοδαπών, στη Λέρο. Ο Συνήγορος του Πολίτη κινήθηκε αυτεπαγγέλτως προκειμένου να σχηματίσει μια σφαιρική εικόνα, διερευνώντας κατά πόσον υπάρχουν οι αντικειμενικές συνθήκες και ο κατάλληλος σχεδιασμός προκειμένου να διασφαλιστεί ο σεβασμός θεμελιωδών δικαιωμάτων των εν λόγω αλλοδαπών.

Το κλιμάκιο επισκέφτηκε τους χώρους και συζήτησε με τον δήμαρχο, τον αναπληρωτή διοικητή του αστυνομικού τμήματος, τον λιμενάρχη και εκπρόσωπο του δικτύου αλληλεγγύης Λέρου για τις συνθήκες και το διάστημα παραμονής αλλοδαπών και τις διαδικασίες που ακολουθούνται. Συζήτησε επίσης τυχόν προβλήματα που ανακύπτουν κατά την υποδοχή και ταυτοποίηση των εισερχομένων αλλοδαπών, την εφαρμογή στην πράξη των διαδικασιών του Ν.3907/2011 και της νομοθεσίας για την υποδοχή και την αναγνώριση καθεστώτος των αιτούντων διεθνή προστασία και ζητήματα που αφορούν την στάση της τοπικής κοινωνίας. Οι τοπικές αρχές ενημέρωσαν το κλιμάκιο του Συνηγόρου για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, όπως οι σοβαρές ελλείψεις στην υλικοτεχνική υποδομή, στη στελέχωση και τους οικονομικούς πόρους. Κατά τη διάρκεια της παραμονής του κλιμακίου του Συνηγόρου στο νησί δεν εντοπίστηκαν αλλοδαποί που να χρειάζεται να περάσουν από τη διαδικασία καταγραφής καθώς, όπως εκτίμησαν οι τοπικές αρχές, η κακοκαιρία δεν επέτρεψε τον απόπλου των σκαφών που χρησιμοποιούν και όσοι είχαν φτάσει τις προηγούμενες ημέρες είχαν ήδη αναχωρήσει για Πειραιά.

α. Δήμαρχείο

Ο Δήμαρχος Λέρου Μιχάλης Κόλιας, εκτίμησε ότι έχουν φτάσει στη Λέρο 4.000 αλλοδαποί απ τις αρχές του 2015. Χαρακτήρισε εξαιρετική τη συνεργασία του με τον διοικητή του τοπικού αστυνομικού τμήματος και σημείωσε ότι η αστυνομία διεκπεραιώνει γρήγορα τους φακέλους των εισερχομένων αλλοδαπών. Πρόσθεσε ότι και το τοπικό δίκτυο αλληλεγγύης βοηθά. Ο δήμαρχος σημείωσε ότι έχει ανάγκη οικονομικής ενίσχυσης, πρόσβασης σε κοινοτικούς πόρους και προσωπικού. Ο

δήμαρχος σημείωσε ότι από μέρους της η τοπική αρχή έχει ήδη διαθέσει στην αστυνομία ένα μικρό λεωφορείο 15 θέσεων, παρέχει νερό με τοποθέτηση δεξαμενής στον χώρο φιλοξενίας των αλλοδαπών, αποφράσσει την αποχέτευση όποτε του ζητηθεί και διαθέτει ρούχα και άλλα είδη απ' το κοινωνικό παντοπωλείο.

Ο δήμαρχος ενημέρωσε το κλιμάκιο του Συνηγόρου ότι λειτουργεί προσωρινά χώρος φιλοξενίας μέσα στο οικόπεδο του νοσοκομείου Λέρου, ο οποίος ονομάζεται «βίλα Άρτεμις». Η λειτουργία αυτού του χώρου έχει προκαλέσει αντιδράσεις στο δημοτικό συμβούλιο. Ο δήμαρχος θεωρεί καταλληλότερα για χώρους υποδοχής κτήρια που χρησιμοποιούνταν από το ψυχιατρείο, στην περιοχή Λέπιδα, τα οποία είναι σήμερα εγκαταλελειμμένα και ανήκουν στο δημόσιο. Πρότεινε, συγκεκριμένα, να διαμορφωθεί ένα από αυτά, το παλιό ιταλικό διοικητήριο του νησιού, ως χώρος υποδοχής. Το εν λόγω κτήριο έχει εγκαταλειφθεί επί μία δεκαετία. Ο δήμαρχος θα προτιμούσε αυτός ο χώρος να διαμορφωθεί με μπάνια, κρεβάτια, χώρο για παιδιά, και να γίνεται εκεί η όλη διεκπεραίωση της πρώτης υποδοχής. Αναγνωρίζει ότι είναι κάπως μακριά από τις υπόλοιπες υπηρεσίες (ιδιαίτερα το λιμενικό και την αστυνομία) και ότι θα χρειαστούν μεταφορικά μέσα για τις μετακινήσεις των αλλοδαπών και του εμπλεκόμενου προσωπικού. Ο δήμαρχος οδήγησε το κλιμάκιο του Συνηγόρου στο εν λόγω κτίριο όπου διαπιστώθηκε ότι το κτίριο είναι μεν μεγάλο και έχει αντέξει στον χρόνο αλλά είναι εγκαταλελειμμένο, ανοιχτό στον καθένα και το δάπεδό του γεμάτο περιττώματα από κατσίκες. Βρίσκεται εντός των εγκαταστάσεων του ψυχιατρείου (κοινή είσοδος) και είναι σχετικά απομακρυσμένο από την Αγία Μαρίνα, τον πλησιέστερο σημαντικό οικισμό νησιού (4 χλμ.).

β. Αστυνομικό τμήμα

Το κτίριο που στεγάζει το αστυνομικό τμήμα Λέρου βρίσκεται στην Αγία Μαρίνα είναι παλιό (της ιταλικής διοικήσεως) και χρειάζεται επισκευές, βάψιμο και καθάρισμα ιδίως το τμήμα του που προορίζεται για χώρους κράτησης. Τα κρατητήρια που κανονικά είναι σχεδιασμένα να φιλοξενούν ταυτόχρονα μόλις έξι άτομα, έχουν υποστεί μεγάλες φθορές από το πλήθος προσώπων που έχουν δεχθεί, είναι ακάθαρτα, με ρωγμές στους τοίχους, βρώμικες χρησιμοποιημένες κουβέρτες στο πάτωμα, ελλιπή φωτισμό και ακατάλληλες τουαλέτες. Η συγκεκριμένη κατάσταση του τμήματος δημιουργεί κινδύνους για την υγεία και την ασφάλεια των αλλοδαπών και ενδεχομένως και των ίδιων των αστυνομικών. Οι χώροι κράτησης είναι ακατάλληλοι έστω και για προσωρινή φιλοξενία. Ο προαύλιος χώρος έχει πάρα πολύ μικρή επιφάνεια και δεν προσφέρεται για καμμία χρήση.

Ο Αστυνόμος Α', Παπατζίκης, ενημέρωσε το κλιμάκιο του Συνηγόρου ότι το τμήμα του αντιμετωπίζει σοβαρότατα προβλήματα στελέχωσης καθώς διαθέτει το πολύ τρία άτομα σε κάθε βάρδια, συμπεριλαμβανομένου του ίδιου. Ως εκ τούτου δεν προλαβαίνουν να εκτελέσουν κανένα άλλο από τα καθήκοντά τους (π.χ. αστυνόμευση, ελέγχους καταστημάτων) καθώς το σύνολο της δύναμής τους απασχολείται με την υποδοχή και καταγραφή των αλλοδαπών. Κατά μέσο όρο περνούν απ την υπηρεσία του 80 αλλοδαποί την ημέρα. Διαθέτουν μόνο ένα μηχάνημα για ηλεκτρονική καταγραφή δακτυλικών αποτυπωμάτων και υπάρχει προβληματισμός για το τι θα συμβεί σε περίπτωση βλάβης. Σημείωσε ότι ο ίδιος έχει ζητήσει απ' το 2013 να ληφθούν άμεσα μέτρα για τη στελέχωση, τη διαμόρφωση και επισκευή του τμήματος και την προμήθεια αναλώσιμων. Επίσης το κτίριο του αστυνομικού τμήματος χρειάζεται έργα στήριξης, συντήρησης και επισκευής τα οποία εκτιμήθηκε από τοπικό μηχανικό ότι μπορεί να κοστίσουν έως και 140.000 ευρώ.

Επιβεβαίωσε ότι φέτος έχουν καταπλεύσει στο νησί περίπου 4.000 αλλοδαποί. Ο υψηλότερος αριθμός αφίξεων που καταγράφηκε σε μια ημέρα ήταν 309 άτομα. Η αστυνομία παραλαμβάνει τους αλλοδαπούς από το λιμεναρχείο και τους οδηγεί στο τμήμα με το μικρό λεωφορείο του δήμου και οδηγό αστυνομικό. Σημείωσε ότι υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις σε καύσιμα. Η αστυνομία ενημερώνει τους αλλοδαπούς εγγράφως για την κατάστασή τους και τα δικαιώματά τους καθώς διαθέτει έγγραφα σε διάφορες γλώσσες. Οι αστυνομικοί της βάρδιας, όπως ανέφερε ο αναπληρωτής διοικητής, εργάζονται πολλές φορές μέχρι τα ξημερώματα ώσπου να ολοκληρωθεί η διαδικασία συλλογής των αποτυπωμάτων.

Όσοι αλλοδαποί δεν απολαμβάνουν ειδικής προστασίας ενημερώνονται ότι είναι κρατούμενοι και ότι τελούν υπό απέλαση. Στη συνέχεια, την ίδια μέρα ή την επομένη, τους χορηγείται το προβλεπόμενο έγγραφο και αφήνονται ελεύθεροι να πάρουν το πλοίο για Πειραιά.

Αν οι αλλοδαποί χρειαστεί να περάσουν τη νύχτα στο αστυνομικό τμήμα, τα κρατητήρια μένουν ανοιχτά καθώς επίσης και οι τουαλέτες. Κάποιες φορές γυναίκες φιλοξενούνται στο γηροκομείο (της εκκλησίας), και άντρες μένουν στο τμήμα. Κουβέρτες και κλινοσκεπάσματα παρέχονται όποτε χρειαστεί σε συνεργασία με εθελοντές. Σε ό,τι αφορά τη «βίλα Άρτεμις» αυτή δεν έχει παραληφθεί από την αστυνομία διότι χρειάζεται πρώτα συντήρηση και σύνδεση με τα δίκτυα ύδρευσης και ενέργειας. Επίσης χρειάζεται προσωπικό για τη φύλαξη, τη λειτουργία, τον καθαρισμό και τη συντήρησή της.

Για τη σίτιση των αλλοδαπών η αστυνομία διαθέτει 160 μερίδες τη μέρα τις οποίες αγοράζει από τοπικές επιχειρήσεις. Το φαγητό περιλαμβάνει κυρίως μακαρόνια και ρύζι. Η αστυνομία οφείλει περισσότερα από 45.000 ευρώ στους προμηθευτές.

Η αστυνομία χρειάζεται ένα κουτί γάντια το άτομο κάθε τρεις μέρες, τα οποία σήμερα τα πληρώνουν οι ίδιοι οι αστυνομικοί. Οι αστυνομικοί επίσης πληρώνουν για τις μάσκες που χρησιμοποιούν καθώς αυτές που τους προμηθεύει η διοίκηση δεν επαρκούν. Τα κονδύλια επίσης που διαθέτει το τμήμα για αναλώσιμα, όπως το χαρτί και μελάνι εκτυπωτή, δεν επαρκούν. Χαρτί τουαλέτας, σαπούνια, πετσέτες, οδοντόβουρτσες κλπ για τους κρατούμενους, παρέχονται από τη Διεθνή Αμνηστία, την Ύπατη Αρμοστεία και άλλες οργανώσεις.

γ. Λιμεναρχείο

Το κτίριο που στεγάζει το λιμεναρχείο βρίσκεται στο Λακκί είναι γενικά σε καλή κατάσταση και φαίνεται να εξυπηρετεί ικανοποιητικά το προσωπικό και τις λειτουργίες της υπηρεσίας. Δεν προσφέρεται για χώρο φιλοξενίας. Διαθέτει άνετο υπαίθριο χώρο που θα μπορούσε να φιλοξενήσει προσωρινές εγκαταστάσεις και λειτουργίες. Η διαδικασία υποδοχής των αλλοδαπών είναι η εξής: Απ' το λιμάνι του Λακκίου όπου αποβιβάζονται οι αλλοδαποί, περπατούν ως το λιμεναρχείο όπου τους παίρνουν τα στοιχεία. Χρειάζονται περίπου τέσσερις ώρες για να πάρουν τα στοιχεία 60 ατόμων. Το λιμενικό δεν παίρνει αποτυπώματα διότι αφενός είναι χρονοβόρα διαδικασία αφετέρου θα το κάνει έτσι κι αλλιώς αργότερα η αστυνομία. Διερμηνέας δεν υπάρχει, αλλά κάποιες φορές παρέχεται διερμηνεία απ' τη ΜΚΟ «Μετάδραση» ή Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ. Αξιωματούχος απ' την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ έρχεται απ' την Κω κάθε φορά που βγαίνουν πάνω από 30 μετανάστες.

Ο υποπλοίαρχος Σακελάρης Μπιλλήρης, ενημέρωσε το κλιμάκιο του Συνηγόρου για τα σοβαρά προβλήματα στελέχωσης της υπηρεσίας του, η οποία όπως είπε λειτουργεί με τα δυο τρίτα των οργανικών θέσεων. Πρόσθεσε ότι ο ίδιος έχει κάνει περισσότερες από 50 αναφορές για ενίσχυση του προσωπικού στη διετία που είναι προϊστάμενος. Ενισχύονται κάθε μήνα με 6 άτομα που τους διατίθενται για έναν μήνα, εκ των οποίων οι 4 διατίθενται για τα πλωτά μέσα. Επίσης τόνισε ότι, δεδομένων των περιορισμών στις αποζημιώσεις για νυχτερινές βάρδιες, οι λιμενικοί στη Λέρο πληρώνονται τις μισές από τις νυχτερινές υπηρεσίες που πραγματοποιούν. Πρόσθεσε ότι έχει επίσης προβλήματα στον ανεφοδιασμό με καύσιμα καθώς και ότι χρειάζονται επείγοντως ενίσχυση με υλικά όπως γάντια, μάσκες, και απολυμαντικά.

Το λιμενικό δεν διαθέτει χώρους κράτησης. Ως εκ τούτου 8 αλλοδαποί που έχουν συλληφθεί ως διακινητές κρατούνται σε δωμάτια του λιμεναρχείου.

Ο λιμενάρχης επισήμανε ότι υπάρχουν στη Λέρο πολλά κενά κτίρια. Ως προς τη «βίλα Άρτεμις» ο λιμενάρχης τόνισε ότι είναι διατεθειμένος να παραλάβει το κτίριο εάν το ζητήσει εγγράφως η περιφέρεια από το αρχηγείο του λιμενικού σώματος και αν η περιφέρεια διαβεβαιώσει ότι υπάρχει κανονική σύνδεση με τα δίκτυα και δεσμευτεί για την αποκατάσταση οποιασδήποτε βλάβης. Ο ίδιος παίρνει κάθε φορά τηλεφωνικώς την άδεια του εισαγγελέα και τη σύμφωνη γνώμη του έπαρχου για την προσωρινή στέγαση αλλοδαπών στη «βίλα Άρτεμις», έως ότου οδηγηθούν όλοι σε ομάδες στην αστυνομία για την καταγραφή τους και στη συνέχεια συντάσσει αναφορά προς όλες τις αρμόδιες υπηρεσίες. Το λιμενικό διαθέτει επίσης έναν φρουρό. Στέλεχος του λιμεναρχείου οδήγησε το κλιμάκιο του Συνηγόρου στο κτίριο στο Λακκί όπου διαπιστώθηκε ότι το κτίριο της βίλας είναι γενικά σε πολύ καλή κατάσταση. Την ημέρα που το επισκέφτηκε το κλιμάκιο του Συνηγόρου δεν φιλοξενούσε κανέναν αλλοδαπό, χρειαζόταν πάντως να καθαριστεί καθώς είχαν μείνει στο πάτωμα εμφανώς χρησιμοποιημένα κλινοσκεπάσματα και άλλα αναλώσιμα υλικά. Διαθέτει 5 δωμάτια για την προσωρινή φιλοξενία 40-45

αλλοδαπών, δύο μπάνια, κουζίνα και γραφείο. Υπάρχει περίφραξη ασφαλείας και στον υπαίθριο χώρο έχουν τοποθετηθεί δύο μεγάλα αντίσκηνα τα οποία πρακτικά διπλασιάζουν τη δυνατότητα φιλοξενίας. Στα θετικά στοιχεία του περιλαμβάνεται ότι βρίσκεται μέσα στον χώρο του νοσοκομείου οπότε θεωρητικά οι φιλοξενούμενοι αλλοδαποί μπορούν να έχουν άμεση πρόσβαση σε υγειονομικές υπηρεσίες.

Ο λιμενάρχης εκτιμά επίσης ότι ο χώρος του ΠΙΚΠΑ μπορεί εύκολα να χρησιμοποιηθεί ως χώρος πρώτης υποδοχής.

δ. Το δίκτυο αλληλεγγύης

Τα στελέχη της Αρχής συναντήθηκαν με την κα. Ματίνα Κατσιβέλη, που συντονίζει το δίκτυο αλληλεγγύης Λέρου, το οποίο αποτελείται από εθελοντές κατοίκους του νησιού.

Το δίκτυο αλληλεγγύης εμπλέκεται στην διαδικασία υποδοχής των αλλοδαπών με την άτυπη διαχείριση της βίλας Άρτεμις. Η κα Κατσιβέλη τόνισε ότι ανέλαβαν αυτή την πρωτοβουλία διότι ο δήμος Λέρου είχε αρνητική στάση στο ζήτημα της προσωρινής στέγασης αλλοδαπών στη «βίλα Άρτεμις», της οποίας το κτίριο είχε επισκευαστεί το 2014 με χρηματοδότηση της Περιφέρειας, με γενικότερο προορισμό κοινωνικής στέγασης. Τον Φεβρουάριο του 2015 αναφέρει ότι ο Δήμος επικαλέστηκε τις αντιδράσεις περιοίκων και ζήτησε να μη χρησιμοποιηθεί η «βίλα Άρτεμις». Η ίδια πιστεύει ότι η τοπική κοινωνία δεν αντιδρά πλέον όπως στο παρελθόν διότι έχει διαπιστωθεί ότι υπάρχει θετικός αντίκτυπος στην οικονομία από τις αγορές που κάνουν οι αλλοδαποί σε τοπικά καταστήματα. Παρόλα αυτά αναγνωρίζει ότι ο Δήμος συμβάλει στην λειτουργία του χώρου φιλοξενίας, καθώς τοποθέτησε μια δεξαμενή νερού στη βίλα, ενώ οι Γιατροί χωρίς Σύνορα έστησαν δυο σκηνές στον εξωτερικό της χώρο αυξάνοντας τη δυνατότητα φιλοξενίας σε 100 άτομα. Το δίκτυο παρέχει στους φιλοξενούμενους αλλοδαπούς κυρίως τροφή, αναλώσιμα είδη υγιεινής και κλινοσκεπάσματα. Μας ενημέρωσε ακόμη ότι ο περιφερειάρχης τους προειδοποίησε ότι, αν δεν παραλάβει κάποια υπηρεσία τη «βίλα Άρτεμις,» θα την κλειδώσει εντός των επομένων 10 ημερών.

Το δίκτυο πρότεινε στην υπηρεσία πρώτης υποδοχής να χρησιμοποιήσει το κτίριο του ΠΙΚΠΑ στο οποίο μένουν σήμερα λιγιστοί ενήλικες με νοητική στέρηση από τότε που ήταν παιδιά.

Η συντονίστρια του δικτύου αλληλεγγύης σημείωσε ότι το κρατητήριο της αστυνομίας είναι για 6 άτομα και φιλοξενεί έως και 60 την ημέρα. Πρόσθεσε ότι στο γηροκομείο υπάρχει διαθέσιμο μόνο ένα δωματιάκι στο οποίο μπορούν να κοιμηθούν το πολύ 6 άτομα σε τρία στρώματα στο πάτωμα. Η συνήθης πρακτική είναι, είπε, να κοιμούνται οι γυναίκες και τα μωρά στα σκαλιά του αστυνομικού τμήματος και οι άντρες στο

κρατητήριο κλειδωμένοι και με πανί στην πόρτα για να μη τους βλέπει ο κόσμος και να περιορίζεται η ενόχληση από τη δυσωδία.

Διαπιστώσεις του Συνηγόρου του Πολίτη

Ο Συνήγορος του Πολίτη θα ήθελε να επισημάνει :

i. Ως προς την άφιξη αλλοδαπών και την διαδικασία υποδοχής

Σύμφωνα με την ενημέρωση που παρείχαν στο κλιμάκιο του Συνηγόρου οι τοπικές αρχές, πραγματοποιείται ουσιαστικά μόνο μια τυπική καταγραφή στοιχείων κατά δήλωση των αλλοδαπών και η ηλεκτρονική καταγραφή των δακτυλικών αποτυπωμάτων τους. Η δραματική έλλειψη προσωπικού, εγκαταστάσεων και υλικοτεχνικής υποδομής στο αστυνομικό τμήμα Λέρου αλλά και το νοσοκομείο Λέρου δεν αφήνουν κανένα περιθώριο για την πραγματοποίηση των υπολοίπων σταδίων της διαδικασίας πρώτης υποδοχής που προβλέπονται από τη νομοθεσία. Ως εκ τούτου, οι αλλοδαποί εφοδιάζονται με τα προβλεπόμενα από τον νόμο έγγραφα και επιβιβάζονται στο πλοίο για τον Πειραιά, το ταχύτερο δυνατόν, που είναι συνήθως εντός 2-3 ημερών. Δεν περνούν από τις προβλεπόμενες ιατρικές και ψυχολογικές εξετάσεις, δεν ερευνάται ενδελεχώς εάν ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες ή εάν είναι πράγματι ενήλικες ή ανήλικοι.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των τοπικών αρχών οι αλλοδαποί που έχουν περάσει παρανόμως τα θαλάσσια σύνορα και έχουν φτάσει στη Λέρο, μέσα στο πρώτο εξάμηνο του 2015, είναι περισσότεροι από 4.000. Οι περισσότεροι εντοπίζονται απ το λιμενικό στο Φαρμακονήσι ή στην θαλάσσια περιοχή γύρω από αυτό. Μεταφέρονται στο λιμάνι της Λέρου είτε με τα δικά τους πλωτά μέσα είτε με μέσα του λιμενικού και στη συνέχεια οδηγούνται στο κτίριο του λιμεναρχείου όπου γίνεται η πρώτη καταγραφή. Μετά από λίγες ώρες, και αφού ο εισαγγελέας εκδώσει απόφαση αποχής από τη δίωξη, οδηγούνται στην αστυνομία (σπανιότερα με το λεωφορείο που έχει παραχωρήσει ο δήμος και οδηγό αστυνομικό ή, συχνότερα, πεζή) για την επίσημη καταγραφή. Παρά την ελλιπή στελέχωση και υποδομή, η αστυνομία φαίνεται ότι ολοκληρώνει γρήγορα τη διαδικασία, καταγράφει τα στοιχεία και τα δακτυλικά αποτυπώματα των αλλοδαπών, εκδίδει τα απαιτούμενα έγγραφα και οι αλλοδαποί αφήνονται ελεύθεροι μέχρι να έρθει το πλοίο για τον Πειραιά.

ii. Ως προς την προσωρινή στέγαση αλλοδαπών

Το ζήτημα της προσωρινής στέγασης, κατά την χρονοβόρα διαδικασία καταγραφής των αλλοδαπών, αντιμετωπίζεται ατύπως με τη χρήση κτιρίου (βίλα Άρτεμις) το οποίο έχει μεν ανακατασκευαστεί αλλά δεν έχει παραληφθεί από καμία υπηρεσία. Οι βασικές ανάγκες καλύπτονται μεν χωρίς όμως να υπάρχουν οι εγγυήσεις που θα πήγαζαν από την τυπική και ουσιαστική ανάληψη της ευθύνης από την πολιτεία. Στον τομέα της σίτισης η κατάσταση είναι καλύτερη ως προς την παρεχόμενη υπηρεσία, φέρεται όμως να προκύπτει σοβαρό πρόβλημα εξόφλησης των τοπικών επιχειρήσεων που παρέχουν τα γεύματα.

Η «βίλα Άρτεμις» που βρίσκεται μέσα στις εγκαταστάσεις του νοσοκομείου, ανήκει στο υπουργείο Οικονομικών, ανακατασκευάστηκε από την Περιφέρεια και δεν παρελήφθη ούτε από το υπουργείο Προστασίας του Πολίτη για το οποίο αρχικώς προοριζόταν, ούτε από καμία άλλη υπηρεσία. Η άρνηση παραλαβής φέρεται ότι οφείλεται στις ελλείψεις του κτιρίου σε υποδομές (νερό, ρεύμα). Κατά την περίοδο της αυτοψίας νερό παρείχε ο δήμος με την εγκατάσταση ντεπόζιτου. Η αποχέτευση φέρεται να είναι επίσης προβληματική. Το ρεύμα έχει συνδεθεί πρόχειρα με την παροχή του παρακείμενου νοσοκομείου, το οποίο καταβάλλει και τη δαπάνη. Το καθεστώς λειτουργίας αυτού του χώρου φιλοξενίας είναι ιδιότυπο: Το κτίριο

λειτουργεί ατύπως, κάθε φορά που έρχονται αλλοδαποί, με συντονισμό από το τοπικό δίκτυο αλληλεγγύης, αφού έχει ληφθεί προφορική άδεια του εισαγγελέα κατόπιν τηλεφωνικού αιτήματος του Λιμενικού. Φρουρείται δε από το Λιμενικό Σώμα.

Στη συνέχεια, μετά τη διαδικασία καταγραφής από την αστυνομία, οι αλλοδαποί διανυκτερεύουν αν χρειαστεί στο κτίριο του αστυνομικού τμήματος, συνήθως στον εξαιρετικά περιορισμένο υπαίθριο χώρο, στα σκαλιά, ή στο εντελώς ακατάλληλο κρατητήριο το οποίο τυπικά προορίζεται μόνο για έξι άτομα. Υπάρχουν καταγγελίες ότι κάποιες φορές η αστυνομία κλειδώνει τους αλλοδαπούς στο κρατητήριο και τους κρατά χωρίς λόγο. Πολύ λίγοι, κυρίως γυναίκες και παιδιά, φιλοξενούνται στο γηροκομείο.

Ο δήμος εμφανίζεται πρόθυμος να δεχτεί να χρησιμοποιηθεί κτίριο εντός των εγκαταστάσεων του ψυχιατρείου στα Λέπινδα, το οποίο λειτούργησε έως πριν από 10 χρόνια ως κτίριο φιλοξενίας του ψυχιατρείου. Αυτό το κάπως απομακρυσμένο κτίριο το οποίο κτίστηκε από την παλαιά ιταλική διοίκηση, σήμερα είναι εγκαταλελειμμένο, βρίσκεται εντός των χώρων του ψυχιατρείου και ανήκει στο δημόσιο. Ο δήμος αντιλαμβάνεται ότι χρειάζεται πολύ σημαντικό κονδύλι για την επισκευή του συγκεκριμένου χώρου, αλλά παράλληλα προβάλλει την θετική υποδοχή που θα έχει στην τοπική κοινωνία η αποκατάσταση ενός τόσο σημαντικού κτηρίου.

Τοπικοί φορείς εμφανίζονται να προτείνουν τον χώρο του ΠΙΚΠΑ ο οποίος φιλοξενεί αυτή τη στιγμή λίγους ενήλικες από τότε που ήταν ακόμα παιδιά. Είναι σχεδόν λειτουργικός και πολύ μεγάλος – επαρκεί για περίπου 500 άτομα.

iii. Ως προς τη σίτιση των αλλοδαπών

Για σίτιση ενός μέσου όρου 80 ατόμων διατίθενται 160 μερίδες (δύο γεύματα ανά άτομο) τη μέρα, τις οποίες παρέχουν τοπικές επιχειρήσεις. Η δαπάνη καλύπτεται από την αστυνομία και το φαγητό περιλαμβάνει κυρίως μακαρόνια και ρύζι. Επί του παρόντος η αστυνομία φέρεται να οφείλει περισσότερα από 45.000 ευρώ στις τοπικές επιχειρήσεις. Οι πρόσφυγες απ' τη Συρία συνήθως έχουν τους πόρους και μένουν σε ξενοδοχείο μέχρι να επιβιβαστούν στο πλοίο για τον Πειραιά. Κάποιοι τρώνε σε τοπικά εστιατόρια.

iv. Ως προς τα θέματα δημόσιας υγείας

Οι ελλείψεις ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού καθώς επίσης και υλικοτεχνικής υποδομής εμποδίζει την ιατρική και ψυχολογική εξέταση των αλλοδαπών που φτάνουν στη Λέρο. Αυτό αποτελεί μείζον και επείγον πρόβλημα καθώς εγκυμονεί κινδύνους για την υγεία των αλλοδαπών. Δεν έχει καταγραφεί κάποιος φορέας μεταδοτικού νοσήματος. Ειδικότερα, το νοσοκομείο φέρεται να υπολειτουργεί και η δύναμή του δεν ξεπερνά τους 5 γιατρούς, εκ των οποίων δύο είναι παθολόγοι, δύο πνευμονολόγοι και ένας παιδίατρος. Το μικροβιολογικό δεν έχει αντιδραστήρια. Επιπλέον στο νησί υπάρχει μόνο ένας αγροτικός γιατρός και ελάχιστοι νοσηλευτές. Το δε ΕΚΑΒ φέρεται να έχει μόνο οδηγούς χωρίς συνοδούς. Οι αλλοδαποί δεν περνούν από εξετάσεις παρά μόνο αν το ζητήσει κάποιος ειδικά. Κατ'εξαιρεση, το νοσοκομείο δέχτηκε προ ημερών τρεις εγκύους.

v. Ως προς τις ευάλωτες ομάδες

Καταγράφηκαν θύματα διακίνησης και έλαβαν ενημερωτικά έγγραφα της Διεθνούς Αμνηστίας. Έχουν εντοπιστεί και κρατούνται απ το λιμενικό έως 8-9 άτομα από Γεωργία, Τουρκία, Πακιστάν, και τη βόρεια Αφρική που φέρονται να είναι διακινητές. Οι ανήλικοι συνοδεύονται συνήθως από γονείς ή θείους. Δεν έχουν εντοπιστεί

ασυνόδευτοι. Επίσης δεν καταγράφηκαν θύματα βασανιστηρίων. Ψυχολογικά προβλήματα δεν έχουν καταγραφεί λόγω έλλειψης ειδικευμένου προσωπικού.

vi. Ως προς την κατάσταση και συνεργασία τοπικών αρχών

Η αστυνομία και το λιμενικό εμφανίζονται να έχουν σοβαρά προβλήματα στελέχωσης με πιο προβληματική κατάσταση αυτή της αστυνομίας η οποία φέρεται να μην μπορεί να ανταποκριθεί καν στα υπόλοιπα καθήκοντά της. Επίσης και οι δύο υπηρεσίες έχουν ανάγκη προμήθειας αναλώσιμων (γάντια, μάσκες, φάρμακα, χαρτί κλπ), και βενζίνης για τα οχήματά τους. Το λιμενικό αντιμετωπίζει επιπλέον πρόβλημα με νυχτερινές βάρδιες σε πλωτά μέσα οι οποίες είναι απαραίτητες αλλά δεν αμείβονται λόγω περιορισμών.

vii. Ως προς την παρουσία εθελοντών και οργανώσεων πολιτών

Το τοπικό δίκτυο αλληλεγγύης καλύπτει με την παρέμβασή του πραγματικά και σημαντικά κενά που προκύπτουν απ την ελλιπή στελέχωση, οργάνωση, και χρηματοδότηση των αρμόδιων υπηρεσιών. Ιδιαίτερως χρήσιμη είναι η βοήθεια που προσφέρει σε θέματα καθημερινής διαχείρισης στη «βίλα Άρτεμις», η συγκέντρωση και διανομή τροφίμων και ρούχων καθώς επίσης και η συγκέντρωση και παροχή κλινοσκεπασμάτων. Η Διεθνής Αμνηστία, η Ύπατη Αρμοστεία και άλλες οργανώσεις φέρνουν χαρτί τουαλέτας, σαπούνια, πετσέτες, οδοντόβουρτσες κλπ, και η «Μετάδραση» παρέχει υπηρεσίες διερμηνείας. Οι Γιατροί του Κόσμου και οι Γιατροί χωρίς Σύνορα δραστηριοποιούνται επίσης στη Λέρο χωρίς όμως να μπορούν να παρέχουν υπηρεσίες σε σταθερή και μόνιμη βάση.

Οι διενεργήσαντες την αυτοψία
Ειδικοί επιστήμονες

Γιάννης Μπούτσελης Μανώλης Λασκαρίδης

Δημήτρης Χορμοβίτης